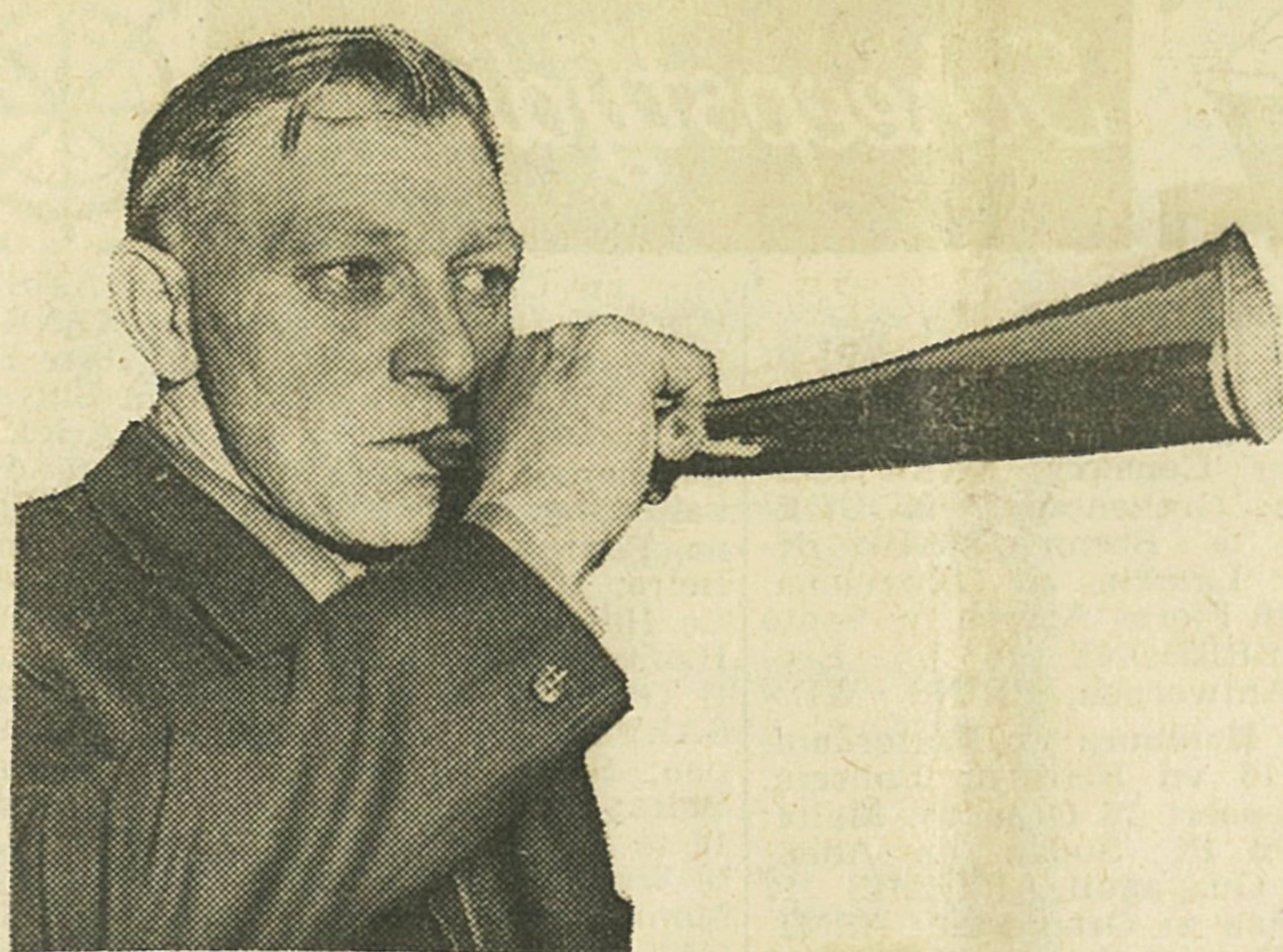

Roelof Hekhuis blaast op 't boerhoorn.

ONDER DE MARKEGENOTEN IN ZWEELOO LEEFT NOG ALTIJD EEN STUK GEMEENSCHAPSZIN

De 'stier' met uiers

HONDERD jaar geleden behoorde tot de taak van de gemeenteraad van Wezep ook het keuren van nieuwe stieren. In 1864 was het voor de marke Wezep een belangrijk jaar, omdat de boeren daar een nieuwe stier hadden aangeschaft. Het keuren van het beest door de gemeenteraad moest heel nauwgezet gebeuren, omdat in die dagen alles van een goede stier afhing. De grote dag werd vastgesteld op 17 december. De gemeenteraad, in voltallige zitting bijeen, wachtte echter tevergeefs, want alles wat er kwam opdagen, geen stier. Het had gesneeuwd en daardoor was het pad van Wezep naar Zweeloo onbegaanbaar verklaard door de nieuwe eigenaren.

De raad toonde voor de situatie begrip en nam de volgende resolutie aan: „In overweging genomen dat de nieuwe stier van Wezep nog gekeurd moet worden en vanwege de gesteldheid van het weer niet ten gemeentehuize kan verschijnen, is besloten dezelve in de volgende week door een commissie uit de raad te doen keuren en daartoe te benoemen J. E., J. M., en H. P.”

Op voorstel van P. besloot het driemanschap om er oudejaarsdag voor uit te trekken. Dan stond het werk toch stil en had men een mooi besluit van het oude jaar. Afgesproken werd dat men bij P. zou bijeenkomen, want daar zou ook de stier gebracht worden.

Het was ijsig koud op 31 december. De wind gierde over de Wezuper es en joeg de sneeuwdunnen hoog op. Het kostte M. moeite Wezep te bereiken, maar hij verscheen toch tegen vier uur op het appel. Alvorens de commissie echter tot de keuring kon overgaan, moest men eerst een beetje op verhaal komen.

Het gezelschap trof het, want P. had nog wel iets onder de kurk. Zo kwam van het één het ander. Dat gaf niet, want het was toch maar één dag van het jaar oudjaar. De stier kon wel even wachten. Immers hij had de raad op 17 december toch ook laten wachten?

Toen de klok acht keer sloeg, was men het er over eens dat men toch eens aan het werk moest, want M. en E. moesten nog weer naar huis en de stier ook. De „stier” werd op de deel voorgeleid. Dat het niet helemaal in orde was met het beest zagen ze alle drie wel, maar wat er nu precies aan mankeerde, zagen ze niet meer. Het beest zag er best uit, maar toch klopte er iets niet. Maar ach, zij wilden op oudejaarsdag ook niet zo precies kijken. En het beest had al zolang gewacht. Vooruit, goedgekeurd... en zij dronken er nog een beetje op, want dat hoorde er bij.

De jeugd van Wezep heeft er nog jaren plezier over gehad. Wat was het geval geweest? De stier op de deel van P. had men geruild voor de beste melkkoe uit het dorp, Grietje 2 van W. H. De drie leden van de raadscommissie hebben nog heel vaak moeten horen dat men een „stier” met uiers had gekeurd.

Boerhoorn schalt nog in Wezep

(Van onze redactie
voor Zuidoost-Drenthe)

„ALS ER IN de marke van Wezep moet geboerwerkt worden, zal dit door de drie volmachten een dag bevorens worden aangezegd of door het blazen van 't boerhoorn ter kennis gebracht worden van hen, die mede moeten werken. Deze moeten zijn manspersonen boven de 17 jaren en beneden de 60. Hij, die op het werk niet tegenwoordig is, verbeurt een boete van 30 cents voor het geheel wegblijven en 10 cents zo men iets te laat komt. Ingeval er met paarden moet worden gewerkt, verbeurt iedere boer met twee paarden, die niet tegenwoordig is, 60 cents en iedere keuter met één paard 45 cents. Alle boeten zullen worden gestort in de boerkas, die wordt bestuurd door de drie volmachten. Bij aldien de verschuldigde boeten, na te zijn aangemaand, niet betaald zijn, zo zullen de schapen van de nalatige betalers van de algemene kudde worden afgescheiden en zullen zij evenwel schepersloon moeten betalen”. Deze artikelen komen voor in het markesluit van Wezep van het jaar 1894.

HET STELSEL van de boermarken is in de historie van Drenthe steeds van grote betekenis geweest. Zij zorgden en kwamen op voor de belangen van de bevolking. Wegen werden door de marken verbeterd, jachtvelden werden door hen beheerd, kortom de marke was omstreeks 1800 nog een publiekrechtelijk lichaam met verordenende bevoegdheden.

Toen echter de gemeentebesturen deze bevoegdheden overnamen of zoals één der volmachten in Drenthe het eens uitdrukte „de burgemeester alles inpakte”, daarbij doelende op de overneming van wegen door de gemeente, werden de boerschappen als het ware vergeten en kregen zij geen nadere taak omschreven.

Veel veranderd

OOK SINDS de tijd dat de markegenoten van Wezep het markesluit 1894—1895 bepaalden, is er veel veranderd. De persoonlijke instelling van de dorpsbewoners is moderner en zakelijker geworden. Veel boerwerken zijn overgegaan naar de gemeente en in meer dan één opzicht ziet men tegenwoordig de gemeente als het lichaam, dat de taken moet vervullen, die vroeger onverbrekelijk met de marke en de boerwerken waren verbonden.

Toch leeft er onder de markegenoten in de gemeente Zweeloo (met nog vijf marken: Benneveld, Aalden, Meppen, Wezep en Zweeloo) nog altijd een stuk gemeenschapszin, zoals bij het sneeuwuimen op de klank van 't boerhoorn en de gezamenlijke hulp aan de man die door ziekte zijn hooi niet kon oogsten en zijn vee kon verzorgen. Ondanks de komst van

gezins- en bedrijfshulp is in de oude dorpen nog altijd een stuk naaberhulp bewaard gebleven.

Nog geen twintig jaar geleden kwamen de markegenoten ook te hulp. Met wagen en paard, 15 wagens en 100 boeren om te „mennen”. Want er was een man, die een nieuw huis ging bouwen. De bouwplaats was laag en de grond moest absoluut verhoogd worden. Noodzakelijk, maar duur. Wie zou zo iets kunnen betalen als het in uurlonen moest geschieden en als vergoedingen zouden moeten worden gegeven voor paard en wagen boven de prijs van het zand?

Toen kwamen de markegenoten en zo herleefde iets van heigeen vroeger regel was.

Om een indruk te krijgen van het doen en laten van de markegenoten van Wezep in 1967 bezochten we onlangs de jaarvergadering van de marke in het unieke café van Willem Perkaan aan de rand van het dorp.

Sfeer

TEGEN HALF twee druppelen de mannen, vrijwel steeds in groepjes

van twee of drie man, 't kleine, door zijn oude kabinetten en ander antiek intieme vergadervertrek binnen. Er hangt een ietwat gespannen sfeer, want voor het eerst zullen de een jaar tevoren gekozen drie bestuursleden (volmachten) verantwoording moeten afleggen van hun daden. Voor het eerst koos men namelijk jonge boeren tot volmachten.

Vol verwachting werd uitgezien naar de verkiezing van een nieuwe volmacht. Zou de jeugdige Roelof Hekhuis, de man van de boeken (secretaris-penningmeester) en dus de houder van 't boerhoorn, worden herkozen of zou de oudere garde proberen de invloed, die men sinds jaren in de marke had gehad, terug te krijgen door een oudere markegenoot tot volmacht te kiezen?

Tegen kwart vóór twee, als een ieder door Willem Perkaan is bediend, is het voorzitter Hendrik Perkaan die veel van de spanning wegneemt door aan te kondigen dat er niet minder dan drie consumpties voor rekening van de boerkas kunnen worden besteld. Blijkbaar is het een goede start van de nieuwe voorzitter, want op deze (belangrijke) mededeling volgt een goedkeurend gemoep. Later zou blijken uit het jaarverslag van Roelof Hekhuis, dat men financieel gezien het jaar 1966 goed is doorgelopen.

De verkiezing van 'n volmacht in de vacature Hekhuis is ook geen probleem. Het gerucht dat een deel van de oude garde zich tevoren over dit punt beraden had, blijkt geen grond te hebben, want het beleid van „de man van de boeken” wordt zonder meer goedgekeurd en hij krijgt met vrijwel algemene stemmen opdracht van de markegenoten om met Hendrik Perkaan en caféhouder Jan Hegen ook dit jaar de belangen van de marke Wezep zo goed mogelijk te behartigen.

Boerwerken

EEN BELANGRIJK punt van bespreking maakt het zogenaamde boerwerken uit. Tegen het midden van de maand mei wanneer de „vruchten in de grond” zitten, blaast volmacht Roelof Hekhuis in Wezep op 't boerhoorn om de markegenoten op te roepen zich 's morgens om acht uur met paard en wagen of met tractor naar een bepaalde plaats te begeven om werkzaamheden te verrichten voor de marke. De marke bezit namelijk nog 16 ha grond,

waarvan ruim 10 hectare aan zandwegen, die elk jaar een halve dag onderhoud door alle markegenoten verstoren. De andere bezittingen beperken zich tot een perceel groenland van 1.67 hectare (de ijsbaan) en nog een stuk heideveld van 0.83 hectare.

Bij het bepalen van de hoogte van de boeten gaat men ook in Wezep met de tijd mee. Tot dusver gold de bepaling dat wanneer één van de ruim 30 markegenoten niet kwam opdagen voor het boerwerken, hij een boete van f 10 in de boerkas moest storten. Algemeen vindt men nu dat in 1967 beter een boete van f 10 betaald kan worden dan met een tractor te verschijnen. Om bij het boerwerken toch maar zoveel mogelijk markegenoten te betrekken, besluit men nu dat een boer, die een tractor bezit, en niet komt een boete moet betalen van f 20.

UITVOERIG wordt ook van gedachten gewisseld over de inhoud van de boerkeet. In de boerkeet staan namelijk alle werktuigen, die de marke gezamenlijk bezit. Het bezit van de marke Wezep bestaat

op dit gebied onder meer uit: twee aardappelsorteer machines, een landrol, een varkenswagen, twee onkruideggen, een zaaimachine, een bascule met gewichten, rugspuiten, etc. De verschuldigde huur bij het gebruiken van bijvoorbeeld de varkenswagen wordt iets opgevoerd, omdat men vindt dat er verschil moet worden gemaakt bij het vervoeren van varkens of kalveren binnen de marke Wezep of naar bijvoorbeeld Oosterhesselen.

De vergadering van de boermarke Wezep is om vier uur ten einde, omdat het verzorgen van het vee nu eenmaal tegen half vijf op het programma staat. De laatste slag van voorzitter H. Perkaan met het frisdranken flesje (een voorzittershamer heeft men niet) betekent echter niet dat een ieder zich naar huis spoedt. Voor al de „kleine glaasjes” hebben best gemaakt in de mond van een aantal Wezupers. Onder het genot van nog een paar glaasjes komen dan pas eigenlijk de echte problemen in het dorp aan de orde. Maar dat komt niet alleen voor na de markervergadering van Wezep...

Roelof Hekhuis bezig met het uitbrengen van de jaarverslagen, caféhouder en markegenoot Willem Perkaan observeert de vergadering, terwijl volmacht Jan Hegen (uiterst rechts) aandachtig naar „de man met de boeken” luistert.

Het loopt tegen half twee, maar dat betekent niet, dat Hendrik Hoving (links) en Hendrik Perkaan sr. de laatsten zijn, want alvorens de vergadering begint van de marke zal toch eerst het Drents kwartiertje moeten zijn verstreken.